

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของการศึกษา

เมืองในประเทศไทยโดยส่วนใหญ่แล้ว จะมีการตั้งถิ่นฐานแรกเริ่มที่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำ หรือ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ทั้งนี้เพราะแม่น้ำและบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง เหมาะแก่การทำการเกษตรซึ่งเป็นแหล่งผลิตอาหารแหล่งใหญ่ที่สุดของมนุษย์ และเป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักของชุมชน ซึ่งการตั้งถิ่นฐานจะกระจายตัวขนานเป็นแนวยาวไปตามแนวแม่น้ำ (River Linear Settlement)¹ และเมื่อมีประชากรเพิ่มมากขึ้น มีความเจริญด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น จึงเป็นเรื่องปกติที่เมืองจะต้องขยายออกห่างจากออกแม่น้ำไป เมืองที่เป็นตำแหน่งที่ตั้งถิ่นฐานแรกเริ่มก็กลายเป็นย่านเมืองเก่าที่เสื่อมโทรมหรืออาจจะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการใช้สอยให้เหมาะสมกับยุคสมัย ย่านศูนย์กลางเมือง อาจจะกระจายออกไปเกาะตัวอยู่ตามเส้นทางคมนาคมสายใหม่ที่สะดวกกว่าทางน้ำ เช่น ทางรถไฟ ทางรถยนต์ ซึ่งการขยายตัวของเมืองออกไปนี้ไม่ว่าเมืองใดก็ตามแม้จะมีความใกล้เคียงกัน ในด้านที่เปลี่ยนจากการเกาะตัวอยู่ริมแม่น้ำแล้วเปลี่ยนรูปแบบไปเกาะตัวตั้งชุมชนอยู่บริเวณสองฝั่งถนน (Road Linear Settlement) ก็ตาม แต่การกระจายตัวของชุมชนย่อมจะแตกต่างกันไป ตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ของแต่ละเมือง รวมไปถึงลักษณะทางวัฒนธรรม สังคม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่นด้วย

---

¹ จิตรชัย พงศ์ประยูร, การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของเมืองในประเทศไทย. (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 38.

เมืองลำปาง เป็นอีกเมืองหนึ่งที่มีพัฒนาการของชุมชนเกาะติดมากับแม่น้ำวัง ซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญอีกสายหนึ่งซึ่งไหลรวมกับแม่น้ำปิง แล้วไปบรรจบกับแม่น้ำยมและน่านกลายเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำวังมีต้นกำเนิดที่ตอยผาจ้อเป็นแนวภูเขาที่กั้นเขตแดนระหว่างจังหวัดลำปางกับจังหวัดเชียงใหม่ แม่น้ำวังจะไหลผ่านหุบเขาและที่ราบแคบๆลงสู่ทางใต้ มีที่ราบลุ่มแม่น้ำวังที่สำคัญ คือที่ราบลำปาง เป็นที่ตั้งของเมืองลำปาง เมืองลำปางจึงเป็นอีกเมืองหนึ่งที่มีแม่น้ำไหลผ่านกลางเมือง และพื้นที่เป็นที่ราบสูงๆต่ำๆ เทลาดลงสู่แม่น้ำวังและถูกโอบล้อมด้วยภูเขารอบทิศ ลักษณะของเมืองจึงเปรียบเสมือนแอ่งกะทะขนาดใหญ่ที่ทำให้อากาศหนาวจัดและร้อนจัดในฤดูหนาวและฤดูร้อน ปัจจุบันประชากรในเขตเทศบาลมีจำนวนทั้งสิ้น 52,018 คน (พ.ศ.2533)² มีจำนวนหลังคาบ้าน 11,510 หลังคาเรือน แยกเป็นเพศชาย 25,415 คน เพศหญิง 26,601 คน มีความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 4,789.87 คน : ตร.กม. คิดอัตราส่วนของประชากรในเขตเทศบาลเป็น 6.48 % ของประชากรทั้งจังหวัด อัตราการเพิ่มของประชากรเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2530-2533 ประมาณ 1.78 % ต่อปี (งานทะเบียนราษฎรเทศบาลเมืองลำปาง)

เมืองลำปางเป็นเมืองที่กล่าวได้ว่ามีประวัติศาสตร์ยาวนานมากกว่า 1,300 ปีแล้ว เพราะเป็นเมืองที่มีพัฒนาการควบคู่มากับเมืองหริภุญชัยมีฐานะเป็นเมืองหลวงคู่แฝด และเมื่อสิ้นรัชกาลของพระเจ้าอันทดยศเมืองลำปางถูกลดฐานะเป็นเพียงเมืองลูกหลวง และเป็นเมืองหน้าด่านทางทิศใต้ เพื่อใช้เป็นเมืองป้องกันและเป็นด่านรบกับอยุธยาในสมัยอาณาจักรล้านนาซึ่งปกครองโดยราชวงศ์เม็งราย และเป็นเมืองที่ใช้เป็นที่ตั้งมั่นของกองกำลังกอบกู้ล้านนาจากพม่าในช่วงต้นของยุครัตนโกสินทร์ รูปแบบการตั้งถิ่นฐานและลักษณะชุมชนของลำปาง ในช่วงประวัติศาสตร์เท่าที่สืบค้นได้จากเอกสารอ้างอิง เมืองลำปางมีลักษณะทางผังเมืองเป็นรูปหอยสังข์³ (อยู่ฝั่งเหนือของแม่น้ำ) และเมืองในรุ่นต่อมาเป็นเมืองที่ยาวรีไปกับแม่น้ำ ลักษณะการตั้งชุมชนของเมืองลำปางจึงค่อนข้างได้รับอิทธิพลจากหลายกลุ่มทั้งชาวมอญในช่วงสมัยหริภุญชัยที่อาจสืบค้นหลักฐานอ้างอิงการมีอยู่และลักษณะชุมชนได้ค่อนข้างยาก จนมาถึงสมัยอาณาจักรล้านนา เมืองลำปางก็ได้อิทธิพลและ

²สรุปรายงานเทศบาลเมืองลำปาง .หน้า (2-6) .

³สุเมธ ชุมสาย ณ.อยุธยา, น้ำ : บ่อเกิดแห่งวัฒนธรรมไทย. (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2529) .หน้า170 .

แนวความคิดในการตั้งถิ่นฐานจากล้านนา เรื่อยมาจนถึงยุคการปรับเปลี่ยนการปกครองในช่วงปลายรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 มาจนถึงปัจจุบัน เมืองและชุมชนลำปางมีการปรับและเปลี่ยนแปลงตามแบบอย่างของภาคกลาง ทำให้หลายส่วนส่งผลต่อการตั้งชุมชนให้ความเป็นลักษณะ เฉพาะ เลื่อนหายไปบ้าง แต่กระนั้นก็ตาม ย่อมปรากฏความแตกต่างที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นรูปแบบเฉพาะในการตั้งชุมชนและการใช้ที่ดินของเมืองหลงเหลืออยู่บ้าง ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชุมชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของรูปแบบการใช้ที่ดินของชุมชนนั้นๆ ซึ่งสามารถใช้บ่งบอกถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงการตั้งถิ่นฐานและลักษณะของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆตามยุคสมัย จนปรากฏสภาพให้เห็นในปัจจุบัน

ในสภาพปัจจุบันของเมืองลำปาง เมืองถูกแบ่งเป็นสองส่วนแยกโดยแม่น้ำวัง ด้านทิศเหนือของแม่น้ำเป็นย่านที่พักอาศัยเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนทางด้านทิศใต้ของแม่น้ำจะเป็นย่านศูนย์ราชการ ย่านพาณิชย์กรรม และย่านชุมชนเก่าริมแม่น้ำซึ่งเป็นที่ตั้งถิ่นฐานเดิมก็ยังคงปรากฏอยู่เป็นบางส่วนและเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมบ้าง แต่บทบาทและความสำคัญได้ลดลง

ปัจจุบันเมืองลำปาง ได้รับการจัดตั้งให้เป็นเมืองรองในภาคเหนือตอนบนของการพัฒนาเมืองในส่วนภูมิภาคซึ่งมีเมืองหลักคือเมืองเชียงใหม่ โดยการกำหนดของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2526-2529)ได้กำหนดไว้อย่างกว้างๆว่าเมืองลำปางมีบทบาทเป็นเมืองรองที่จะรองรับความเจริญเติบโตที่แผ่กระจายมาจากจังหวัดเชียงใหม่ จนปรากฏชัดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ที่ระบุให้ลำปางเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญอื่นๆที่เริ่มจะเตรียมการพัฒนาเมือง⁴ เมืองลำปางจึงมีหน้าที่หลักที่สำคัญ คือ การเป็นเมืองที่ส่งเสริมบทบาทของเมืองหลักจัดเป็นชุมชนลำดับที่ 2 ของภาคเหนือมีบทบาทและหน้าที่หลักให้มีบทบาทเด่นทางด้านพาณิชย์กรรม บริการ การท่องเที่ยว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมืองลำปาง เป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมและศูนย์กลางการคมนาคมอีกด้วย⁵ จะเห็นได้จากการที่เชียงใหม่ต้องพึ่งพาการ

4 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรื. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534).หน้า 314.

5 สำนักผังเมือง, กระทรวงมหาดไทย.ผังภาคเหนือ. 2534.หน้า (2-14).

ผลิตจากลำปาง เช่นการนำเข้าของสาขาการไฟฟ้าถึงร้อยละ 63.1⁶ ดังนั้น เมืองจึงเกิดการ พัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ทั้งด้านการคมนาคมขนส่ง ซึ่งได้หันมาปรับปรุงโครง ข่ายการคมนาคมทางบกเพิ่มขึ้นทำให้เกิดการสัญจรทางบกมากกว่าการสัญจรทางอื่น ชุมชนเมือง ได้ขยายตัวมาเกาะอยู่ตามแนวถนนและขยายออกจากย่านศูนย์กลาง เมืองเก่ามากยิ่งขึ้น การเปลี่ยน แปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้เมืองมีการกระจายตัวออกไปมากยิ่งขึ้นและ ก่อให้เกิดปัญหามากมายหลายด้าน ที่จะทำให้เกิดผลทั้งด้านลบและด้านบวกต่อเอกลักษณ์อันดีงามของ ชุมชนซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบของชุมชน สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม วัฒนธรรมประเพณี รวมไปถึง ถึงประวัติศาสตร์อันยาวนานของชุมชน จึงเห็นสมควรที่จะศึกษาวิวัฒนาการของชุมชนเมืองลำปาง เพื่อหาแนวทางในการอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับลักษณะและเอกลักษณ์อันดีงามของชุมชน.

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของชุมชนเมืองลำปาง นับแต่อดีต ปัจจุบันรวมถึงแนวโน้มในอนาคต
2. เพื่อศึกษาคุณค่าและเอกลักษณ์ของชุมชนเมืองลำปาง ซึ่งเป็นคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และสังคมของชุมชนเมืองลำปาง
3. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุ ที่จะทำให้เกิดการสูญเสียคุณค่าและเอกลักษณ์อันดีงามของชุมชน
4. เสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์คุณค่าและ เอกลักษณ์ของชุมชน

---

⁶ บรรจง ประภิตเตชะกุล, การศึกษาเพื่อการวางแผนการใช้ที่ดินเทศบาลเมืองลำปาง.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต การวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. หน้า 88

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของพื้นที่ศึกษาอยู่ในบริเวณเขตเทศบาลเมืองลำปางมีเนื้อที่ 9 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 4 ตำบล คือ ตำบลเวียงเหนือทางด้านฝั่งเหนือของแม่น้ำวัง ตำบลหัวเวียง ตำบลสวนดอก และตำบลสบตุ๋ยทางด้านฝั่งใต้ของแม่น้ำวัง ศึกษาครอบคลุมพื้นที่ 2 ฝั่งแม่น้ำวัง และพื้นที่เกี่ยวเนื่องบางส่วนที่มีความเชื่อมโยงกับวิวัฒนาการการตั้งชุมชนของเมืองลำปางแต่อยู่นอกเขตเทศบาล ที่ซึ่งขอบเขตของชุมชนอาจจะ เป็นพื้นที่ที่ไม่ครอบคลุมพื้นที่ของเขตเทศบาลทั้งหมด ขึ้นอยู่กับบริเวณที่เป็นชุมชนเมือง คือมีการใช้ที่ดินในการตั้งชุมชน ไม่รวมพื้นที่เกษตรกรรมของเมือง

โดยการศึกษามุ่งศึกษาลำดับเหตุการณ์ของการตั้งชุมชนเมืองลำปาง และสภาพการตั้งถิ่นฐาน ที่สามารถระบุให้เห็นหลักฐานปรากฏตามลำดับเหตุการณ์ คือ สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม วัฒนธรรมประเพณี และองค์ประกอบชุมชน ซึ่งมีคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเมืองลำปาง

ขั้นตอนการศึกษา

1. ในขั้นต้นศึกษาภาคเอกสาร ข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากหน่วยงานต่างๆ เพื่อหาประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการช่วงต่างๆของลำปาง ในการใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองลำปางและแสดงถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่หลงเหลืออยู่ในชุมชนปัจจุบัน ทั้งสถาปัตยกรรม องค์ประกอบชุมชน ศิลปกรรม วัฒนธรรมประเพณี และร่องรอยทางโบราณคดี

2. ศึกษาจากภาคสนามโดยการสำรวจการใช้ที่ดินในปัจจุบัน รวมไปถึงสำรวจสภาพปัจจุบันของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามที่ปรากฏพบในข้อมูลภาคเอกสารที่ไดรวบรวมไว้ เป็นการสำรวจสืบค้นถึงรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน การใช้ที่ดินเพื่อหาลักษณะ เฉพาะที่มีคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์อันดั้งเดิมของชุมชนเมืองลำปาง

นอกจากนี้ ในการสำรวจภาคสนามยังใช้การสัมภาษณ์และการออกแบบสอบถามประกอบเท่าที่จำเป็น เพื่อรวบรวมแนวความคิดและทัศนคติของประชาชนในพื้นที่และผู้มาเยี่ยมเยือนเมืองลำปาง ต่อคุณค่าของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชุมชน

3. ศึกษาข้อมูลด้านต่างๆทั้งกายภาพ สังคม ประชากร ที่เกิดขึ้นและมีผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่อหลักฐานทางประวัติศาสตร์และลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนเมืองลำปางที่ทำให้สูญเสียคุณค่าไป คุณค่าในที่นี้ คือ ความงาม ความหายาก ความเป็นแบบแผนทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของชุมชน ความเป็นที่สุุด ความต่อเนื่องของพื้นที่ และความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่อาจจะไม่มีคุณค่าทางความงามหรือความเป็นแบบแผนก็ได้ โดยสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ยังรวบรวมจากความคิดเห็นและทัศนคติจากการสัมภาษณ์และการ

ออกแบบสอบถาม

4. ศึกษาแนวทาง โดยแยกแยะปัญหาและสาเหตุที่ทำให้สูญเสียคุณค่า โดยศึกษาถึงสิ่งที่ควรแก่การอนุรักษ์ไม่ว่าจะเป็นอาคาร ชิ้นส่วนศิลปะ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรมประเพณี ย่านหรือชุมชน โดยศึกษาอย่างกว้างและศึกษาเป็นกรณีในสิ่งที่มีคุณค่าในการเป็นตัวแทนของชุมชน

5. หาแนวทางในการอนุรักษ์คุณค่าของชุมชน โดยหาแนวทางจากสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา จากการศึกษามาแล้วข้างต้น โดยคำนึงถึงความเหมาะสมต่อเอกลักษณ์อันดั้งเดิมของชุมชนเมืองลำปาง

วิธีการศึกษา

ในการดำเนินการศึกษาใช้การศึกษาค้นคว้า จากภาคเอกสาร จากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรต่างๆ หน่วยงานท้องถิ่น และอื่นๆที่เกี่ยวข้องที่สามารถให้ข้อมูลในด้านต่างๆที่เกี่ยวกับการใช้ที่ดินและลักษณะของชุมชนเมืองลำปางในยุคสมัยต่างๆ รวมไปถึงการเก็บข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามในพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

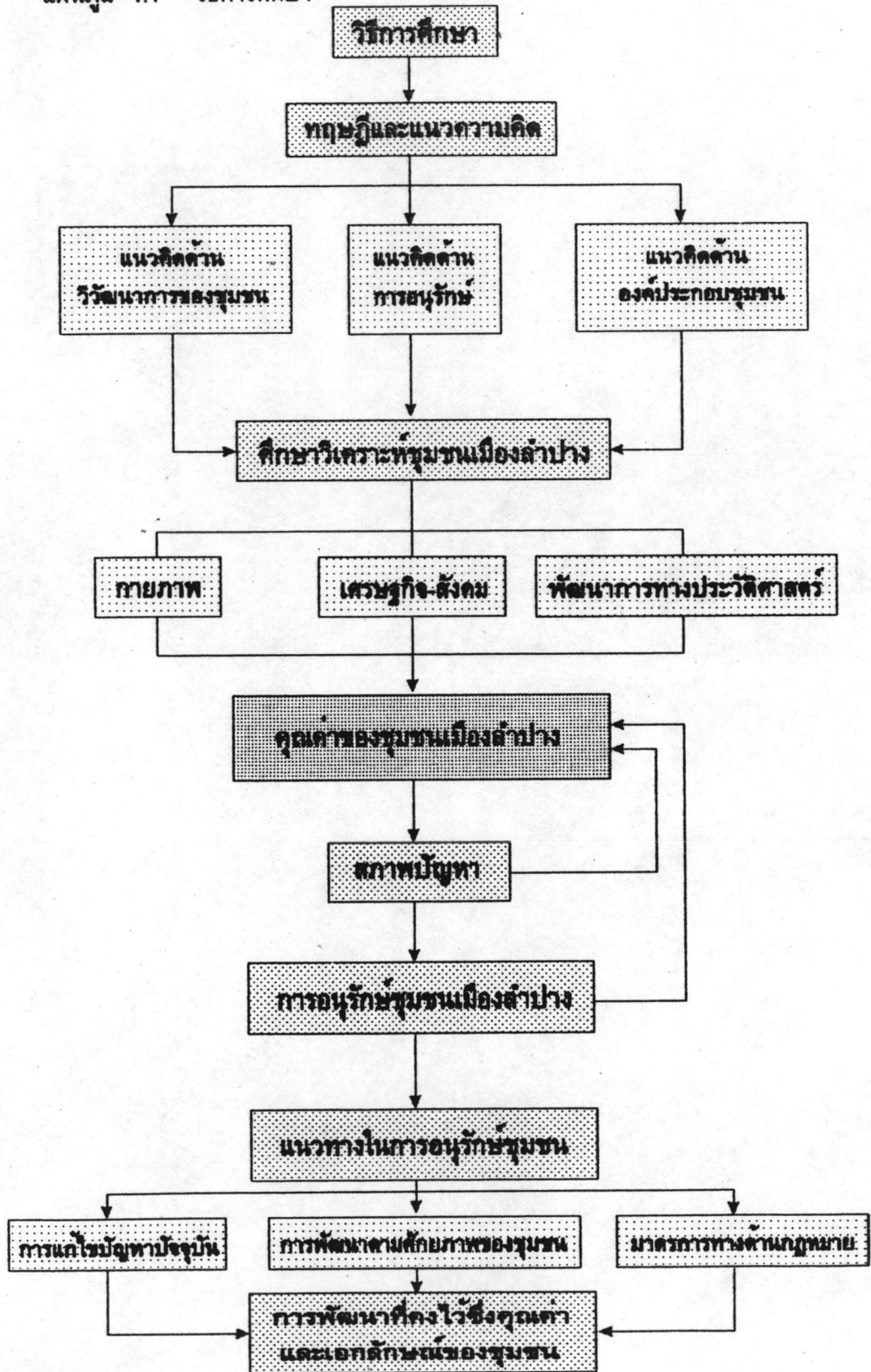
1. ศึกษาข้อมูลภาคเอกสาร ในด้านแนวความคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน การเจริญเติบโตของเมือง การขยายตัวของเมือง การอนุรักษ์เมือง
2. รวบรวมและศึกษาข้อมูล โดยรวมทั้งข้อมูลทุติยภูมิ ที่ได้จากหน่วยงานต่างๆในภาคเอกสารที่แสดงให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาของการตั้งชุมชน การเจริญเติบโตของเมือง การใช้ที่ดินในรูปแบบต่างๆและความสัมพันธ์เชื่อมโยงของเมืองกับองค์กรประกอบอื่นๆ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงความเป็นมาที่จะบ่งบอกให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะที่ดึงดูดของชุมชนเมืองลำปาง ซึ่งจะเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ส่วนข้อมูลปฐมภูมิ จะได้จากการออกสำรวจภาคสนาม สำรวจสภาพปัจจุบันของชุมชน

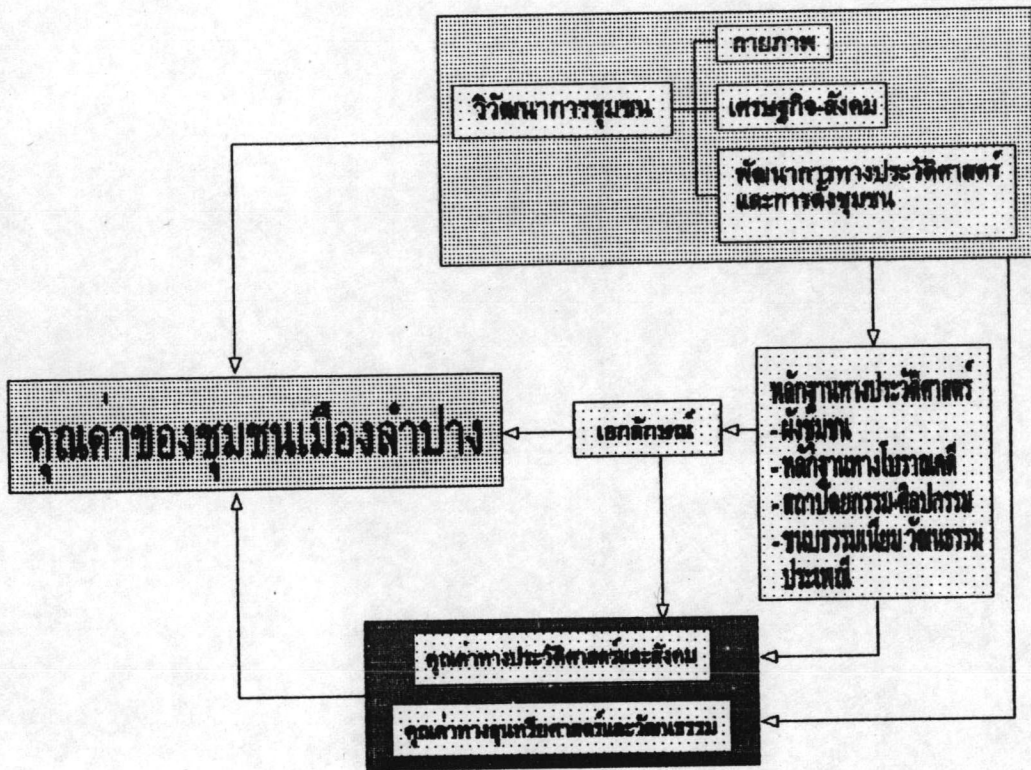
3. การจัดระเบียบข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้งสองส่วน ทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิมาบันทึก ปรับปรุงข้อมูลให้สะดวกต่อการวิเคราะห์ในรูปแบบของตาราง แผนภูมิ แผนที่ เป็นต้น
4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยจะมุ่งวิเคราะห์ถึง พัฒนาการของชุมชน รูปแบบและเอกลักษณ์ของชุมชน อิทธิพลและปัจจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชน และแนวโน้มที่ชุมชนควรจะเป็น โดยวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์กับสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมไปถึงย่านต่างๆ และหาแนวทางในการอนุรักษ์

5. การนำเสนอข้อมูล นำเสนอผลของการวิเคราะห์ และวิจัยในรูปแบบต่างๆทั้งในรูปแบบของการบรรยาย ตาราง แผนภูมิ แผนที่ และอื่นๆ

แผนภูมิ 1.1 วิธีการศึกษา

แผนภูมิ 1.2 ขั้นตอนการศึกษาคุณค่าชุมชนเมืองลำปาง

แหล่งข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการสำรวจภาคสนามโดยการสัมภาษณ์การสำรวจพื้นที่ การถ่ายภาพ การออกแบบสอบถาม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลจากภาคเอกสารที่ได้จากการรวบรวมจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น เช่น

- ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร
- กรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม
- กองผังเมืองรวม สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
- สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ห้องสมุดคณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สถาบันศิลปวัฒนธรรมโยนก วิทยาลัยโยนก
- สำนักงานเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัดและหน่วยงานราชการต่างๆในลำปาง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงความเป็นมาและวิวัฒนาการของชุมชนเมืองลำปาง
2. เพื่อทราบถึงคุณค่าของชุมชนที่เกิดขึ้นจากการวิวัฒนาการและเอกลักษณ์ของชุมชน
3. เพื่อทราบถึงปัญหาต่างๆที่เกิดจากการใช้ที่ดินของเมือง และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดิน ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของเอกลักษณ์ของชุมชนและทำให้เกิดการสูญสลายของคุณค่าที่ดึงดูดของชุมชนเมืองลำปาง
4. ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการอนุรักษ์ชุมชนที่เหมาะสมกับคุณค่าและเอกลักษณ์ของชุมชนเมืองลำปาง
5. เพื่อเป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางการศึกษาในการวางแผนการอนุรักษ์ชุมชนอื่นๆที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเมืองลำปาง.